

NACIONALINIO IR EUROPINIO IDENTITETO SANTYKIS EUROPOS INTEGRACIJOJE

Doc. dr. Leta Dromantienė

Lietuvos teisės universitetas, Socialinio darbo fakultetas, Socialinės politikos katedra
Ateities g. 20, 2057 Vilnius
Telefonas 271 46 74
Elektroninis paštas spk@ltu.lt

Pateikta 2002 m. spalio 14 d.

Parengta spausdinti 2002 m. lapkričio 21 d.

*Recenzavo Šiaulių universiteto Humanitarinio fakulteto Filosofijos katedros docentė dr. Natalja Mažeikienė ir
Vilniaus pedagoginio universiteto Istorijos fakulteto Politologijos ir sociologijos katedros docentė
dr. Danutė Milevičienė*

S a n t r a u k a

Europoje egzistuoja keli identiteto sluoksniai: europinis, Rytų ar Vakarų Europos, Europos Sąjungos (toliau – ES), regioninis, nacionalinis. Stiprėjant integracijos tendencijoms postmodernioje Europoje, kyla naujo kolektyvinio, europinio identiteto klausimas. Kartu didėja sąvokų *europietis* ir *Europos nacionalinės valstybės pilietis* sampratos skirtumai, kinta tapatumas su savo šalimi. Europos Sąjungos raidoje reikšmingas yra dviejų lygių identitetas, sudarytas iš pirminio, t. y. tapatumo su savo nacionaline valstybe, ir antrinio, t. y. tapatumo su Europos Sąjunga, kaip platesne nei nacionalinė valstybė, esybe. Europietiško ir nacionalinių interesų konfliktas gali sukurti vadinamąjį „pasidalinto lojalumo“ psichologinį reiškinį. Stiprėjant integracijos procesams postmodernioje Europoje, nacionalinis veiksnys išsilaisvina iš politikos ir besivienijančioje Europoje transformuojasi į multikultūralizmą. Nacionalinių kultūrų įvairovė bei joje pasireiškianti kultūrų vienybė yra Europos turtas bei jos tolesnio klestėjimo pagrindas.

Nacionalinės valstybės suverenumo išsaugojimo tarptautinėje integracijoje problema išlieka pagrindinė kiekvienoje diskusijoje kalbant apie Europos politinę raidą nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos iki pat XXI amžiaus pradžios. Šiame diskurse aktualiausias per pastaruosius penkis dešimtmečius yra ekonominės, socialinės, technologinės ir politinės integracijos poveikio Europos Sąjungos valstybių narių savarankiškumui klausimas.

Globalizacijos procesai vis labiau mažina nacionalinės valstybės veiklos savarankiškumą. Šio proceso pradžią patvirtina stiprėjanti politinė, ekonominė ir kultūrinė Europos integracija – Vieningas Europos aktas (1986). Maastrichto sutartis (1991) užtikrino aktyvesnę ekonominę integraciją į Europos Sąjungą (ES). Amsterdamo sutartis (1997), Europos Sąjungos išsiplėtimas iki 15 narių ir tolesnės Sąjungos plėtimosi perspektyvos bei bendra užsienio ir saugumo politika yra didžiausi iššūkiai, mesti ES per visą jos gyvavimo istoriją. Svarbią įtaką ES valstybėms turėjo ir 1999 m. sausio 1 d. pradėjusi funkcionuoti Ekonominė ir valiutų sąjunga bei Europos centrinis bankas Frankfurte. Euro įvedimo poveikį pajuto beveik 200 pasaulio valstybių, prekiaujančių ir palaikančių ryšius su ES.

Tačiau neseni istoriniai faktai byloja, kad integracijos tendencijas deformavo 9-ojo dešimtmečio pabaigoje pabudusi ir suklestėjusi nacionalinė savimonė, pasireiškusios dviem formomis: tautiškumu (t. y. nacionalinio identiteto įtvirtinimu) bei nacionalizmu. Pastarojo atmainos – etninio nacionalizmo – protrūkis postkomunistinėje Rytų ir Vidurio Europoje, ypač Jugoslavijoje ir kai kuriose buvusiose Sovietų Sąjungos teritorijose, sukėlė grėsmę „Bendrų Europos namų“ vizijai. Nacionalizmo banga nuvilnijo ir ES valstybėse narėse. Kai kuriose jų

siekimas išsaugoti nacionalinį identitetą įgijo politinį, t. y. nacionalistinį, pobūdį, pasireiškusių prancūzų pilietybės modelių, vokiečių kultūriniu partikuliarizmu bei kitomis formomis. Separatizmo apraiškos Vakarų Europoje ir Kvebeke – neigiamas modernaus pasaulio faktas, skatinantis nacionalinę fragmentaciją. Šiaurės lygos sudarymas Italijoje ir Padujos Respublikos atsiskyrimas metė iššūkį nacionalinės valstybės vientisumui. Net tokiose senose Europos nacionalinėse valstybėse kaip Didžioji Britanija, Ispanija, Prancūzija klestėjo separatistų mikronacionalizmas. Nacionalizmo tyrinėtojas E. J. Hobsbawmas tvirtina, kad škotai, baskai ir korsikiečiai labiau suinteresuoti ribotos autonomijos formomis nei visiška valstybės nepriklausomybe. Jis teigia, kad tokie judėjimai gali pasirodyti efemeriški, taip pat gali likti mažumų elgsena (*minorites agissantes*), neturinčia tvirto pagrindo [1, p. 163]. Mikronacionalizmas šiose šalyse ėmė blėsti tik tada, kai iškilo diasporos politinio separatizmo forma, ėmė kurtis migrantų bendruomenės. Migracija paaštrino piliečių teisių, nacionalinio identiteto ir daugiakultūrės visuomenės gyvavimo Europos Sąjungoje problemas. Imigracija į ekonomiškai pranašesnes šalis, laikinų atvykėlių tapimas nuolatinais gyventojais, vietos gyventojų nedarbo baimė, ksenofobija sukūrė palankią dirvą rasizmui ir kultūriniam fundamentalizmui plėtotis.

Stiprėjantys integracijos procesai, didėjanti savitarpio ekonominė priklausomybė silpnina net stipriausių Vakarų Europos nacionalinių valstybių autonomiškumą. Valstybė, įstojusi į ES, dalį savo institucijų kompetencijų deleguoja į ES institucijas, o tai nulemia pasidalyto suverenumo problemos atsiradimą. Remdamasi Maastrichto sutarties C straipsniu, Europos Sąjunga naudoja bendrą institucinę sistemą, laiduojančią veiklos, kuria siekiama Europos Sąjungos tikslų – skatinti tolygią ir nuolatinę ekonominę bei socialinę pažangą, tvirtinti Europos Sąjungos identitetą tarptautinėje arenoje, stiprinti valstybių narių piliečių teisių ir interesų apsaugą, plėtoti glaudų bendradarbiavimą teisingumo ir vidaus politikos srityse ir panašią darną bei tęstinumą atsižvelgiant į *acquis communautaire* ir ja remiantis [2, p. 21–23]. Kyla klausimas, kiek valstybių narių ar asocijuotų valstybių konstitucijos leidžia stoti į tarpvalstybines organizacijas. Pavyzdžiui, Lietuvos Konstitucijos 136 straipsnyje pabrėžiama, kad Lietuvos Respublika gali dalyvauti tarptautinėse organizacijose, jeigu tai neprieštarauja valstybės interesams ir jos nepriklausomybei. 135 straipsnyje minima, kad įgyvendindama užsienio politiką Lietuvos Respublika prisideda prie teise ir teisingumu pagrįstos tarptautinės tvarkos kūrimo [3, p. 53].

Žinoma, didelės valstybės turi daugiau galimybių nei mažos išsaugoti nacionalinę autonomiją, apginti nacionalinį vientisumą, garantuoti nacionalinį klestėjimą. Be abejonės, didžiųjų valstybių interesai visai nebūtinai turi sutapti su mažųjų valstybių pageidavimais ir mažosioms valstybėms gali tekti atlikti ne pačius maloniausius patarnavimus didžiosioms valstybėms [4, p. 20]. Kiekvienos valstybės saugumas priklauso nuo jos vykdomos vidaus ir užsienio politikos ir ryšių su kitomis valstybėmis.

Nacionalinio suverenumo silpninimas glūdi Europos Sąjungos prigimtyje. Europos Komisija pasinaudoja kiekviena palankia galimybe siekdama sustiprinti savo valdžią ir spartinti integraciją. Komisijos įtaka ir galia gali didėti sumažėjusios nacionalinių vyriausybių valdžios sąskaita, tačiau Europos integracijos procesas nuo Šumano deklaracijos ir Anglies bei plieno bendrijos iki Maastrichto ir Amsterdamo sutarčių įgyvendinant Europos Gynybos Bendriją, Romos sutartį, Europos Monetarinę sistemą ir suvestinį Europos aktą, – tai integracijos pakopos, kurios buvo inicijuotos ne Europos Komisijos, o nacionalinių valstybių. Europos integracijoje išryškėja dvi kryptys: federalinė, kaltinanti nacionalines vyriausybes dėl pernelyg lėtos integracijos, ir separatistinė, tvirtinanti, kad tautos yra kur kas priešiškesnės integracijai nei jų vyriausybės. Antrosios krypties atstovams integracijos procesai asocijuojasi su sąmokslu, organizuojamu „Eurobiurokratų“ koalicijos Briuselyje, arba su lobistinėmis grupuotėmis, pavyzdžiui, europiniu judėjimu kiekvienoje šalyje. Tai patvirtina ankstyvoji ES integracijos istorija, kai dėl Jeano Monnet įtakos Europos Sąjungos Konstitucijos rėmėjai pabrėžė elitą, t. y. vyriausybės ir jos tinklo, kitaip tariant, valdininkijos, svarbą.

Politologas Pierre'as Salmonas iškelia integracijos kaip nacionalinio sąmokslu problemą [5, p. 292]. Anot jo, integracija yra konfliktas tautos viduje, nes integracijos iniciatorės yra valstybių vyriausybės, rengiančios stojimą į ES strategiją, o ne tautos. Taip siekis apsau-

goti tautinį identitetą paskatina tautos nacionalizmo raišką. Gerai žinome, kad Norvegijoje referendumas dėl stojimo į ES du kartus neįvyko ir tik antrą kartą įvyko Švedijoje. Tačiau šiame kontekste būtina pabrėžti tą faktą, kad 1974 m. spalio mėn. vykusiuose rinkimuose Didžiojoje Britanijoje leiboristų partijos vadovai (Enochas Powellas) kvietė tautą už ją balsuoti kaip svarų argumentą pateikdami leiboristų partijos priešišumą ES. Be to, būtent Didžiajai Britanijai pavyko pasiekti, kad žodžiai ES „federalinė perspektyva“ nebūtų įtraukti į Maastrichto sutartį.

Problema yra ta, kiek besintegruojančioje Europoje leista nacionalinius interesus atspindinčią strategiją taikyti praktiškai (Lietuvoje šiuo aspektu aktuali Ignalinos problema). Šalys kandidatės, vykdydamos *aquis communautaire*, iš pagrindų keičia dabar galiojančią vidaus tvarką ir įtraukia į savo įstatymus ES teisės nuostatas socialinio saugumo klausimais. Įdomu, kiek tai atitinka ir kiek žeidžia valstybių pretendencijų tautinį mentalitetą. Tokioje katalikiškoje ir konservatyvioje šalyje kaip Lietuva daug diskusijų sukėlė lygių galimybių įstatymo priėmimas (1998 m.), mirties bausmės panaikinimas (1998 m.). Ne mažiau aktualus yra Europos Parlamento perspėjimas, kad jis nepritaris nė vienos šalies kandidatės, kuri savo įstatymuose ar politikoje pažeidinėja lesbiečių ar gėjų teises, stojimui į ES. Ilgai aptarinėtas Lietuvos aukštojo mokslo įstatymo projektas buvo teigiamai įvertintas Anglijos, Švedijos ir Vokietijos ekspertų kaip atitinkantis Europos dimensiją. Nors jam priešinosi Lietuvos akademinė bendruomenė, jis buvo priimtas po kelerius metus trukusių diskusijų (2000 m.). Nacionalinis konfliktas valstybėje viduje kyla ir dėl nacionalinių mažumų ir daugumos santykių. Tai labai aktualus Europos politinio gyvenimo veiksnys.

Europoje egzistuoja keletas identiteto sluoksnių: europinis, Rytų ar Vakarų Europos, Europos Sąjungos, regioninis, nacionalinis. Tapatinintis galima ne tik su tautomis, Benedikto Andersono žodžiais tariant, „įsivaizduojamomis bendruomenėmis“ [6, p. 6], bet ir su materialiais dalykais, pavyzdžiui, teritorija, kraštovaizdžiu bei abstrakčiomis idėjomis: laisve, demokratija, pliuralizmu. Tai padeda įvairuoti identifikacijos lygiams: nuo tapatinimosi su savo tauta iki tapatinimosi su kitomis tautomis bei valstybėmis. Šių identifikacijos lygių suderinamumas labai lemia žemyno ateitį.

Konkrečios šalies piliečiai tapatinami su valstybe, kurioje gyvena, ir jos interesams atstovaujančiu politiniu elitu. Nacionalinės valstybės tokiu atveju suvokiamos kaip atskiras subjektas, kurio nacionaliniai ar nacionalistiniai siekiai pasireiškia piliečių atžvilgiu. Daugeliu atveju tarptautinė valstybių sąveika, veikiama vietos aplinkybių, deformuoja tikrųjų ar vyraujančių elektorato poreikių bei vyriausybės siekių santykį. Tuo atveju nepageidaujamas nacionalizmo ar perdėto patriotizmo apraiškas gali pristabdyti kiti veiksniai – kova už taiką, žmogaus teises, humanistines vertybes, galintys karingas vyriausybes priversti atsisakyti griebtis karo veiksmų ar sulaikyti piliečius nuo sąjungos su ekstremistais. Stiprėjant integracijos tendencijoms postmodernioje Europoje aktualus tampa naujo kolektyvinio, europietiško identiteto klausimas. Kartu didėja sąvokų *europietis* ir *Europos nacionalinės valstybės pilietis* skirtumas. Be abejonės, tapatinimasis su savo šalimi kinta, kai tapatinamasi su Europa ar Europos Sąjunga. Lojalumas savo šaliai gali būti susijęs su įsivaizdavimu, kad šalies suverenitetas ir jos didingumas nesuderinamas su integracija bei identifikacija su kita būtimi. Europietiško ir nacionalinių interesų konfliktas gali sukurti vadinamąjį „pasidalinto lojalumo“ psichologinį fenomeną. Kita vertus, tai neturėtų nulemti tapatinimosi su Europa perspektyvos. Palankumas savo socialinei aplinkai nėra iš prigimties neigiamas – jį reikėtų vertinti kaip kultūrinės įvairovės šaltinį vis labiau besivienijančioje Europoje.

ES pilietybė ir tapatinimasis su ES, kaip su platesne nei nacionalinė valstybė esybe, yra dar vienas veiksnys, galintis susilpninti nacionalizmą. *ES pilietybės* sąvoka, papildanti nacionalinę pilietybę, pirmą kartą buvo pavartota ES Maastrichto sutartyje (1992 m.) [2, p. 75], žyminčioje naują etapą kuriant vis glaudesnę Europos tautų sąjungą, kurioje priimami piliečiui kuo palankesni sprendimai skatinant tolygią ir nuolatinę ekonominę bei socialinę pažangą, tvirtinant ES identitetą tarptautinėje arenoje, stiprinant valstybių narių piliečių teisių ir interesų apsaugą [2, p. 21]. ES pilietybė sustiprina ir užtikrina pagrindines kiekvieno piliečio teises, t. y. judėjimo laisvę bei laisvę gyventi bet kurioje valstybėje narėje. 1993 m. lapkričio mėn. įsigalėjus ES sutarčiai piliečiai galėjo naudotis politinėmis teisėmis, t. y. balsuoti

rinkdami Europos Parlamentą, bei dalyvauti municipalitetų rinkimuose tose valstybėse narėse, kuriose jie gyvena, jeigu ta valstybė buvo priėmusi reikalingus nuostatus.

Sutartyje numatyta, kad kiekvienas ES pilietis, gyvenantis trečiosios šalies teritorijoje, turi teisę būti ginamas bet kurios valstybės narės diplomatinių bei konsulinių tarnybų taip pat kaip ir tos valstybės piliečiai. Kiekvienas ES pilietis turi teisę pateikti peticiją Europos Parlamentui bei skundą ombudsmenui. 1993 m. gruodžio mėn. Taryba priėmė direktyvą 93/ 109/ EC apie ES piliečių, gyvenančių valstybėse narėse, kurių pilietybės jie neturi, teisę balsuoti bei kelti savo kandidatūrą rinkimuose į Europos Parlamentą. Taigi teisė balsuoti bei būti renkamam suteikiama to norintiems asmenims, kurie yra ES piliečiai, bet neturi tos šalies, kurioje gyvena, pilietybės. Balsuojant ir keliant savo kandidatūrą, jiems taikomos tos pačios sąlygos kaip ir tos valstybės piliečiams. Be to, savo šalyje jie irgi nepraranda tų teisių. Remdamasi naujausiais duomenimis, Europos Komisija pabrėžė, kad šia teise naudojasi labai nedaug kitų valstybių narių piliečių, be to, stinga informacijos apie tai, kaip ja naudotis.

1994 m. gruodžio mėn. Taryba priėmė direktyvą 94/ 80/ EC, kurioje išsamiai aprašyta tvarka, kaip Sąjungos piliečiai, gyvenantys valstybėse, kurių piliečiai jie nėra (7, p. 7–8), gali naudotis balsavimo ir savo kandidatūros iškėlimo teise municipalitetiniuose rinkimuose.

Piliečiai, norintys naudotis savo teise laisvai judėti bei gyventi Europos Sąjungoje, susiduria ir su praktinio bei teisinio pobūdžio kliūtimis. Siekdama jas panaikinti Komisija sudarė aukšto lygio darbo grupę judėjimo laisvės klausimams spręsti, taip pat pradėjo informacinę kampaniją „Europos piliečiai“.

Žaliojoje knygoje „Švietimas, mokymas bei moksliniai tyrimai: kliūtys daugiašaliam mobilumui“ analizuojamos mobilumą stabdančios kliūtys, su kuriomis susiduria studentai, moksleiviai, darbo neturintys asmenys, mokslo darbuotojai bei darbuotojai savanoriai, nesvarbu, ar jie yra ES piliečiai, ar legalūs būtų šalių gyventojai.

Amsterdamo sutarties (1997 m.) įgyvendinimas suteikia daugiau galių tautinių mažumų teisių gynėjams ir padeda kovoti su rasizmu. Kertinis kovos su rasizmu kampanijos akmuo – 1998 m. kovo mėn. priimtas „Veiksmų prieš rasizmą planas“, kuriame numatyta suvienyti nacionalinės bei vietos valdžios, nevyriausybinių organizacijų, socialinių partnerių, žiniasklaidos ir eilinių piliečių pastangas [8, p. 4]. Komisija ketina teikti pasiūlymus dėl teisės aktų, skirtų kovai su rasine diskriminacija. Gaudama finansavimą iš metinio ES biudžeto, Komisija aktyviai remia nemažai naujų projektų ir programų, kurių tikslas – kovoti su rasizmu. Viena iš pagrindinių Europos Sąjungos struktūrų, kontroliuojančių rasizmo apraiškas, yra Rasizmo ir ksenofobijos kontrolės centras, įkurtas 1997 m. birželio mėn. Centro paskirtis – teikti Europos Sąjungai objektyvią, patikimą ir leidžiančią daryti palyginimus informaciją apie rasizmą, ksenofobiją ir antisemitizmą.

Taigi stiprėjant integracijos procesams postmodernioje epochoje nacionalinis veiksnys laipsniškai išsilaisvina nuo politikos ir besivienijančioje Europoje transformuojasi į multikultūralizmą. Nacionalinių kultūrų įvairovė bei per ją pasireiškianti kultūrų vienybė yra Europos turtas. Maastrichto sutartimi ES įsipareigoja gerbti ir ginti savo valstybių narių, kurių valdymo sistema pagrįsta demokratijos principais, tautinį identitetą [2, p. 25], t. y. nepaversti Europos vienytyje mase. Tautinio identiteto, tvirtai įsišaknijusio moderniosios kultūros socialiniame ir politiniame kontekste, nepajėgs suardyti nei internacionalizmas, nei supranacionalizmas, nes jį tiek iš vidaus, tiek iš išorės palaiko įvairūs mechanizmai. Nacionalumo saugumas, anot Anthony D. Smitho, kildintinas iš trijų jį nuo pat pradžių formavusių jėgų junginio: ilgaamžių etninių tradicijų, naujų pasaulietinių idealų atradimo ir modernizacijos bei ypatingo jos socialinių padarinių pobūdžio [9, p. 174].

Išvados

1. Tarptautinės ekonominės, socialinės, technologinės ir politinės integracijos poveikio Europos Sąjungos valstybių narių savarankiškumui klausimas lieka aktualia nūdienos Europos gyvenimo realija.

2. Stiprėjantys integracijos procesai, didėjanti savitarpio ekonominė priklausomybė susilpnina net stipriausių Vakarų Europos nacionalinių valstybių autonomiškumą. Valstybė,

įstojusi į ES, dalį savo institucijų kompetencijų deleguoja ES institucijoms, o tai sukelia pasidalyto suverenumo problemą.

3. Europoje egzistuoja keletas identiteto sluoksnių: europinis, Rytų ar Vakarų Europos, Europos Sąjungos, regioninis, nacionalinis. Stiprėjant integracijos tendencijoms postmodernioje Europoje, kyla naujo kolektyvinio, europinio identiteto klausimas.

4. Europietiško ir nacionalinių interesų konfliktas gali sukurti vadinamąjį „pasidalinto lojalumo“ psichologinį fenomeną, kuris neturėtų nulemti identifikacijos su Europa perspektyvos. Palankumas savo socialinei aplinkai nėra iš prigimties neigiamas – jį reikėtų vertinti kaip kultūrinės įvairovės šaltinį vis labiau besivienijančioje Europoje.

5. ES pilietybė ir tapatinimas ir su ES, kaip su platesne nei nacionalinė valstybė esybe, yra dar vienas veiksnys, galintis susilpninti nacionalizmą. ES pilietybė sustiprina ir garantuoja pagrindines kiekvieno piliečio teises – judėjimo laisvę bei laisvę gyventi bet kurioje valstybėje narėje.

6. Stiprėjant integracijos procesams postmodernioje epochoje, nacionalinis veiksnys laipsniškai išsilaisvina nuo politikos ir besivienijančioje Europoje transformuojasi į multikultūrizmą. Nacionalinių kultūrų įvairovė ir joje pasireiškianti kultūrų vienybė yra didelis Europos turtas bei tolesnės žemyno raidos šaltinis.

LITERATŪRA

1. **Hobsbawm E. J.** Nations and nationalism since 1780. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
2. **Europos Sąjungos sutartis** // Europos Sąjungos steigimo dokumentų rinktinė. – Vilnius, 1998.
3. **Lietuvos Respublikos** Konstitucija. – Vilnius, 1996.
4. **Vitkus G.** Mažosios valstybės ir jų nacionaliniai interesai // Lietuvos nacionaliniai interesai ir jos politinė sistema. Konferencijos medžiaga, Vilnius, 1994 m. gruodžio 16 – 17 d. – Vilnius, 1995.
5. **Salmon P.** Nations conspiring against themselves: An interpretation of European integration // Nationalism and rationality. Ed. by Albert Breton, Gianluigi Galeotti, Pierre Salmon, Ronald Wintrobe. – Cambridge University Press, 1995.
6. **Anderson B.** Imagined Communities: Reflections on the origin and spread of nationalism. Revised and extended edition. – London: Verso, 1991.
7. Kas yra Europos Sąjungos pilietis? // Europos dialogas. 1999. Nr. 1.
8. **ES** kovoja už visų savo piliečių teises // Europos dialogas. 1999. Nr. 2.
9. **Smith A. D.** Towards a Global Culture? // Global Culture: Nationalism, globalisation and modernity. – London: Sage Publications, 1990.

Relation between National and European Identity into European Integration

Assoc. Prof. Dr. Leta Dromantiene

Law University of Lithuania

SUMMARY

Processes of increasing integration and globalization and their influence on nation-state sovereignty, political subjectivity and citizenship are analyzed in the article. The formation of common European identity is discussed. It emphasizes the loosing role of national factor and its transformation into multiculturalism.

The concept of allegiance is particularly useful for understanding the complex and problematic relation between a national citizenship, a nation state, and a transnational or supranational policy.

The general hypothesis is that European allegiance does not depend on how people look at European integration. How a public understands the European Community or Union (EC, EU) in a general way is most likely largely inconsequential. The extend to which people are attached to locality, region or country is arguably not directly related to their “European” attachment. Instead, European allegiance must be viewed as originating in national allegiance. National allegiance, in turn, is contingent on national social and economic performance. European integration, therefore, depends on a double allegiance, consisting of a primary allegiance to the nation-state and its political elite and secondary allegiance to the EC or EU.

